

2026-014-2

Eiwitmonitor 2025

Inzicht in consumptie, determinanten van gedrag en aanbod van de Nederlandse eiwitbalans

Marleen C. Onwezen, Liam Dwyer, Nera Herceglic, Florine Kremer, Katja Logatcheva, Jos van den Puttelaar, Muriel C. D. Verain en Dominique van Wonderen

Bijlagen

Bijlage A: Definities en afbakening.....	2
Bijlage B: Methodiek Gedragdeterminanten en Consumptie.....	3
Bijlage C: Methode aanbod	6
Bijlage D: Additionele figuren gedragdeterminanten.....	11
Bijlage E: Referenties	14

Bijlage A: Definities en afbakening

- Eiwit = een voedingsstof, net als koolhydraten en vet. Eiwit levert (energie)calorieën en aminozuren. Aminozuren zijn bouwstenen voor het eiwit in lichaamscellen.
- Eiwittransitie = de transitie van dierlijke naar meer plantaardige eiwitten
- Eetpatroon = de combinatie van alles wat je eet en drinkt gedurende een bepaalde periode.
- Gedragsdeterminanten = de verschillende factoren die het gedrag van consumenten bepalen en beïnvloeden, zoals motivaties, vaardigheden, en de omgeving.
- Descriptieve norm = ervaren norm over welk gedrag relevante anderen laten zien.

Voedselproducten

In de *Eiwitmonitor* worden voedselproducten als volgt afgebakend:

- Dierlijk voedsel: een voedselproduct dat één of meer dierlijke of van dieren afkomstige (animal-derived) ingrediënten bevat, ongeacht de hoeveelheid. 'Dierlijk' verwijst naar elk organisme dat behoort tot het taxonomische rijk Animalia. 'Dierlijke oorsprong' omvat alle ingrediënten die afkomstig zijn van, of geproduceerd zijn door dieren.
- Plantaardig voedsel: een voedselproduct dat geen dierlijke of van dierlijke oorsprong zijnde ingrediënten bevat.

Voor de meting rondom consumptie zijn plantaardige en dierlijke eiwitten alle aanwezige eiwitten in de geconsumeerde producten. Producten zijn gekoppeld aan de NEVO-tabel om de eiwitverhouding te achterhalen.

De afbakening van dierlijke en plantaardige eiwitrijke producten voor de metingen rondom aanbod, zijn in lijn met de definities van het Stichting Koninklijk Nederlands Normalisatie Instituut (NEN).¹

- Eiwitproduct: een product met ≥ 3 gram eiwit per 100 gram. Een dierlijk eiwitproduct is een product dat ≥ 3 gram eiwit bevat, ongeacht wanneer een deel van plantaardige oorsprong is. Een plantaardig eiwitproduct is een plantaardig product dat ≥ 3 gram eiwit bevat.
- Productcategorie: een groep producten die vergelijkbare kenmerken, functies of gebruikstoepassingen delen en door consumenten als verwant worden beschouwd. De indeling naar categorieën is gebaseerd op de indeling naar productgroepen in de Eiweet Monitor,² met enkele aanpassingen.

¹ Nederlandse norm NEN-ISO 8700 Plantaardige voedingsmiddelen en voedselingrediënten – Definities en technische criteria voor etikettering en claims (ISO 8700:2025,IDT). Juli 2025 via <https://www.nen.nl/nen-iso-8700-2025-en-341012>

² <https://eiweet.nl/>

Bijlage B: Methodiek Gedragsdeterminanten en Consumptie

Methode gedragsdeterminanten

Het behavioural change wheel is een bestaand en veelgebruikt gedragsmodel dat gedragsdeterminanten aan interventies koppelt (Michie et al., 2011). In de vragenlijst van de *Eiwitmonitor* zijn daarom de gedragsdeterminanten gekoppeld aan de drie categorieën uit het model: motivatie, omgeving en vaardigheden.

- In de tabel staat een globaal overzicht van alle gedragsdeterminanten; in Tabel B1 staan meer details van de gebruikte items.
- Er is gekozen het Behavioural change wheel (Michie et al., 2011; Onwezen, 2022) als overkoepelend framework te gebruiken. De gedragsdeterminanten zijn ingedeeld in de bijbehorende categorieën: motivatie, omgeving en vaardigheden.
- Op basis van de literatuur, expertise over het domein en de keuze voor gevalideerde schalen die betrouwbaar over de tijd meten zijn de gedragsdeterminanten die motivatie, omgeving en vaardigheden meten geselecteerd.
- In 2025 zijn overtuigingen en ambivalentie toegevoegd om meer inzicht te krijgen in gedragsverandering.

Tabel B1 Geselecteerde gedragsdeterminanten

Gedragsdeterminanten		Gedrag	
Motivatie	Omgeving	Vaardigheden	
Motieven algemeen (zoals prijs, smaak, milieu)	Descriptieve normen	Subjectieve kennis milieu en gezondheid	Intentie
Gewoonten		Ervaren gedragscontrole	Consumptie vragenlijst (FFQ – Food Frequency Questionnaire)
Emoties		Kookvaardigheden	Stages of change
Attitude			Consumptie (app)
Overtuigingen			
Ambivalentie			

- Alle items zijn gecheckt op antwoordtendenties, frequentieanalyses, en om scores samen te voegen, gecheckt met factoranalyses (op te verwachten aantal dimensies en verklaarde variantie >0,5) en Cronbach’s alfa’s (>0,6).
- De schalen werken zoals verwacht (Consistentie en betrouwbaarheid: Factoranalyse en Cronbach’s Alpha).

Tabel B2 Variabelen gedragsdeterminanten met score betrouwbaarheid en consistentie

Naam variabele	Uitkomst factor analyse	# items	Mean (SD)	Cronbach's alpha
Consumptie: Food Frequency Questionnaire	▪ Als single items en voor bepaalde analyses groeperen op basis van condities.	14		
Productspecifieke intentie	▪ Als single items en voor bepaalde analyses groeperen op basis van condities.	14		
Fase van gedragsverandering	▪ -	5	-	-
Persoonlijke norm	▪ Resulteert in de verwachte 1 factor op basis van exploratory factor analyses EFA. ▪ Verklaarde variantie is 87,80%.	4	3,98 (1,96)	0,954
Motieven	▪ Resulteert in 2 factoren op basis van EFA: een ego-factor en een eco-factor.	8	5,15 (1,06)	0,850
	▪ Verklaarde variantie is 57,95%.	4	4,86 (1,35)	0,856
Gewoonten	▪ Resulteert in 1 factor op basis van EFA. ▪ Verklaarde variantie is 71,48%.	12	4,02 (1,71)	0,963
Descriptieve normen	▪ Resulteert in de verwachte 1 factor op basis van EFA. ▪ Verklaarde variantie is 73,67%.	5	4,44 (1,62)	0,907
Emoties	▪ Resulteert in de verwachte 2 factoren op basis van EFA: positieve emoties, negatieve emoties.	3	3,91 (1,79)	0,963
	▪ Verklaarde variantie is 91,35%.	3	2,31 (1,62)	0,941
Verkrijgbaarheid	▪ Resulteert in 2 factoren op basis van EFA: verkrijgbaarheid en prijs.	4	2,95 (1,46)	0,888
	▪ Verklaarde variantie is 73,20%.	3	4,31 (1,43)	0,786
Ervaren gedragscontrole	▪ Resulteert in de verwachte 1 factor op basis van EFA. ▪ Verklaarde variantie is 72,77%.	3	5,58 (1,42)	0,811
Subjectieve kennis milieu en gezondheid	▪ Resulteert in 2 factoren, door omgedraaide items. Besloten om milieu en gezondheid apart te nemen en 1 item te verwijderen.	2	3,89 (1,54)	0,648
	▪ Verklaarde variantie is 74,91%.	3	3,51 (1,56)	0,866
Kookvaardigheden	▪ Resulteert in de verwachte 1 factor op basis van EFA. ▪ Verklaarde variantie is 78,5%.	3	3,98 (1,71)	0,863
Attitude	▪ Resulteert in de verwachte 1 factor op basis van EFA.	3	5,15 (1,64)	0,945
	▪ Verklaarde variantie is 90,12%.			

Survey om gedragsdeterminanten voor consumenten keuzes te achterhalen

- Om te achterhalen welke gedragsdeterminanten belangrijk zijn om de keuze voor dierlijke versus plantaardige eiwitten te verklaren, is een vragenlijst ontwikkeld.
- De vragenlijst is uitgezet onder 3.950 volwassen (18+) respondenten representatief voor de Nederlandse bevolking.
- De deelnemers zijn willekeurig verdeeld in acht groepen. Elke groep ontvangt dezelfde vragen voor een andere categorie van producten.

Stappen in dataverzameling consumptie

- 514 respondenten voldeden aan de criteria (minimaal 2 dagen ingevuld, niet op vakantie in periode, etc).
- Respondenten kregen vanaf het moment van deelname gedurende twee weken op drie willekeurige dagen per dag iedere 2 uur een reminder om de app in te vullen (in totaal ongeveer 8 meetmomenten per dag). Respondenten vulden maximaal 3 dagen in, met een minimum van 2 dagen. Deze methodiek is gevalideerd door Humane Voeding, WUR (Lucassen et al., 2021). Elke 2 uur een prompt tussen 06:00 en 22:00 en een nachtprompt (22:00-06:00).
- Respondenten hebben 1,5 uur om een prompt in te vullen.
- In 2025 is er een extra invulmoment van 06:00-08:00 toegevoegd ten opzichte van 2023 en 2024. Hierdoor mochten respondenten in 2025 één extra prompt missen om toch te voldoen aan de criteria. Respondenten mogen maximaal 3 prompts missen, mits de nachtprompt daar één van is. Ook kregen

de respondenten vragen over het eetmoment. Welke motieven (zoals dierenwelzijn of gezondheid) en emoties zij belangrijk vonden bij hun keuzes op dat moment. En waar ze waren (zoals thuis of onderweg) en met wie (zoals met niemand, met collega's of met familie).

- Voor de analyses zijn 2 volledige dagen per respondent gebruikt.
- Producten zijn gekoppeld aan een NEVO-tabel om de eiwitverhouding te achterhalen. Daarin zijn vlees- en zuivelvervangers nog 1 groep, deze worden voor deze monitor nog opgesplitst om uitspraken te kunnen doen over vlees- en zuivelvervangers apart.
- De data-analyse is uitgevoerd op de volledige dagen die een respondent heeft ingevuld.
- Per invulmoment is ook gevraagd naar motieven, emoties, context, en gebruik app.

Gedragdeterminanten <i>Survey onder een representatieve steekproef</i> N=3950	Consumptie <i>App ingevuld door een selectie van de totale steekproef</i> N=514
Vlees (n=491)	Vlees (n=79)
Vleesvervangers (n=477)	Vleesvervangers (n=88)
Zuivel (n=496)	Zuivel (n=74)
Zuivelvervangers (n=491)	Zuivelvervangers (n=67)
Noten, pitten en zaden (n=498)	Noten, pitten, zaden (n=84)
Peulvruchten (n=500)	Peulvruchten (n=80)
Hybride vlees (n=489)	Hybride vlees (n=80)
Brood (n=508)	Brood (n=80)

Figuur B1 Aantallen respondenten per dataverzamelmethode voor consumptie en gedragdeterminanten

Bijlage C: Methode aanbod

In tabel B3 is de indeling van het gehele assortiment van voedingsmiddelen en dranken van supermarkten naar categorieën opgenomen met de belangrijkste eiwitproducten per categorie.

Tabel B3 Indeling naar productcategorieën van eiwitproducten voor aanbod

Categorie	Inclusief de volgende eiwitproducten
Aardappelen, Groenten en Fruit (AGF)	Groente (vers, diepvries, conserven); groente mixen; gedroogd fruit
Bakkerij	Afbakbroodjes; groot brood; bolletjes; hartige broodjes; zoete broodjes; gebak; taart; luxe verse koeken; diepvries brood; glutenvrij brood
Bakproducten	Meel; deeg; bakmixen; bakdecoratie; pudding
Broodbeleg en tapas	Notenpasta; hagelslag; speculoos; broodsalades; spreads; tapenade; hummus; vleesbeleg; droge worsten; borrelhapjes met groente, kaas, vis, vlees
Diepvries ijs	Roomijs; schepijs; ijstaart
Diepvries snacks	Kroket; frikandel; kipnuggets; kaassoufflé; loempia; bapao
Dranken	Smoothies; thee; cacaopoeder; proteïne drinks (waar zuivel niet het eerste ingrediënt is of in de naam benoemd wordt); koffie (bereid en onbereid)
Eieren en eivervangers	Producten van ei als enig ingrediënt; kant-en-klare eivervangers, bijvoorbeeld Smaakt vegan eiervervanger
Graanproducten	Ontbijtgranen; ontbijtkoek; beschuit; crackers; rijstwafels; rijst; pasta; couscous; wraps; tortilla's; taco's; roti
Kaas	Gekoelde Nederlandse en buitenlandse kaas in plakken, blokken, geraspt, als smeerbeleg; kaasfondue
Maaltijden en maaltijdcomponenten	Niet bevroren: kant-en-klaar maaltijden; maaltijdpakketten; wereldkeuken; ovenschotels; pizza; peulvruchten in saus; bereide pannenkoeken; maaltijdsalades; sandwiches; snackbroodjes; soep in zak of blik, -mix, -pakket; bouillon; soepverrijkers; sauzen (maaltijd-, tomatenpuree, condiment, dips, dressing, jus); kruiden; specerijen; garnering; aroma's; toppings
Diepvries maaltijden en maaltijdcomponenten	Bevroren: kant-en-klaar maaltijden; ovenschotels; pizza; sate; friet
Noten, pitten en zaden	Noten; notenmix; zaden; pitten
Peulvruchten	Niet in saus: peulvruchten (conserven, gedroogd, diepvries, -mix)
Snacks hartig	Chips; borrelnootjes; zoutjes; toast; popcorn
Snacks zoet	Chocolade; koekjes; repen (candy-, fruit-, noten-, haver-, muesli-); drop; winegums; snoepmix; spekjes (snoep) of marshmallow
Vlees, vis, vega(n)	Gekoeld: vleesdelen (gesneden, gehakt); vleesconserven; gekoelde delen gevogelte (gesneden, gehakt); gekoelde vis en schaaldieren; visconserven; gekoelde vlees(delen)vervangers (van tofu, tempeh, seitan, of kaas)
Diepvries vlees, vis, vega(n)	Bevroren: vleesdelen (gesneden, gehakt); gevogelte; vis en schaaldieren
Zuivel	Zuiveltoetjes (yoghurt, kwark, vla, pudding) zuivel dranken (melk, chocolademelk, drinkyoghurt, proteïnezuivel drank); kookzuivel (kookroom, crème fraîche); plantaardige kook- en drinkzuivelalternatieven

Geselecteerde Productgroepen: Binnen de bovenstaande productcategorieën is een selectie gemaakt van relevante productgroepen voor het monitoren van productvariatie, prijs en promotie (zie tabel B4). Samen met experts is gekozen voor productgroepen die zowel dierlijke als plantaardige alternatieven bevatten. Onder 'plantaardig alternatief' bekijken we producten die een dierlijk referentieproduct imiteren. Dit betekent dat ze vergelijkbaar moeten zijn in smaak, gebruik, uiterlijk en textuur ('look and feel'). Daarnaast zijn peulvruchten opgenomen, vanwege hun relevantie voor de eiwittransitie, ook al hebben deze geen dierlijke tegenhanger. Tabel B4 geeft een overzicht van de geselecteerde productgroepen, inclusief zowel de dierlijke variant als de plantaardige variant.

Tabel B4 Selectie productgroepen voor aanbod

Productgroep met dierlijke en plantaardige alternatieven	Inclusief	Exclusief
Hoofdmaaltijdproteïnen		
Hamburger	Voorverpakte of vers bereide schijven van gemalen vlees van rund en/of varken of plantaardige alternatieven (ongekruid of gekruid, ongegaard, koelvers)	Vis- of kipburgers of plantaardige equivalenten
Worst	Alle vormen van gehakt of gemalen vlees/gevogelte/vis in omhulsel of plantaardige alternatieven (ongegaard, gerookt, of gekookt), bijvoorbeeld braadworst, rookworst, Merguez, plantaardige bratworst	Belegworst, bijvoorbeeld boterhamworst; knakworst of andere gekookte worst in blik of pot; droge worst
Gehaktballetjes (klein)	Gekruide of ongekruide kleine balletjes van gehakt of gemalen vlees/gevogelte/vis of plantaardige alternatieven (gevormd, ongegaard of deels gegaard), bijvoorbeeld balletjes, falafel, soepballetjes	Gehakt en gehaktballen (groot)
Gehakt	Gehakt of gemalen vlees/gevogelte/vis of plantaardige alternatieven	Gehaktballen (groot), broodbeleg gehaktplakken
Gehaktbal (groot)	Gekruide of ongekruide kleine balletjes van gehakt of gemalen vlees/gevogelte/vis of plantaardige alternatieven (gevormd, ongegaard of deels gegaard)	Gehaktballetjes (klein)
Spekjes (vlees)	Gesneden spekjes van varken of plantaardige alternatieven (blokjes of reepjes, ongekookt of voorgegaard), bijvoorbeeld varkensspekjes of plantaardige speckjes	Broodbeleg ontbijtspek en bacon
Schnitzel	Platte, dunne lap vlees of plantaardige alternatieven gepaneerd, eventueel gekruid (onbereid of voorgebakken), bijvoorbeeld varkensschnitzel, cordon bleu	
Kipfiletblokjes	Gesneden blokjes kip of plantaardige alternatieven (gekruid of ongekruid), bijvoorbeeld kipfiletblokjes of plantaardige kipstuckjes	Shoarma
Shoarma	Dun gesneden gekruid vleesproduct of plantaardige alternatieven (onbereid of voorgegaard), bijvoorbeeld varkensshoarma, kebab, of plantaardige gyros	
Visconserven	Visproducten in blik, zak of glazen verpakking, lang houdbaar, eventueel gegaard, of plantaardige alternatieven	Gerookte en verse vis en schaal- en schelpdieren
Belegproteïnen		
Boterhamworst	Boterhamworst van gehakt of gemalen vlees in omhulsel of plantaardige alternatieven, in gesneden plakken	
Filet americain	Rauw gemalen rundvleesproduct of plantaardige alternatieven, bijvoorbeeld filet americain, tartaar	
Knakworst	Gekookte worst in blik of pot, bijvoorbeeld knakworst, hotdog, cocktailworst of plantaardige knaks	
Smeerworst/paté	Fijn gepureerde lever-, vlees of plantaardige bereidingen als smeerbaar broodbeleg	
Zuivel, eieren en alternatieven		
Melk	Gepasteuriseerde, verse of UHT-melk, in standaard vetvarianten, wit zonder toevoegingen, of plantaardige alternatieven, bijvoorbeeld sojadrink	Koffiemelk, melkpoeder, gecondenseerde melk, melk met smaaktoevoegingen, kokosmelk
Kaasplakken	Gesneden plakken halfharde/harde Nederlandse kaas, of plantaardige alternatieven	
Kaas geraspt	Nederlandse kaas versnipperd of plantaardige alternatieven.	
Yoghurt	Naturel yoghurt (mager/halfvol/vol) zonder aroma's of toevoegingen, alle traditionele varianten, of plantaardige alternatieven, bijvoorbeeld Griekse yoghurt, Turkse yoghurt	'High protein' yoghurt, kwark
Eieren	Consumptie-eieren of plantaardige alternatieven, onbereid	
Overige proteïnen		
Peulvruchtenconserven	Peulvruchtenconserven zonder saus, gedroogd of gekookt	Peulvruchtenmaaltijden, zoals curry of schotels

Gekozen indicatoren aanbod

Tabel B5 geeft een overzicht van de meegenomen indicatoren in het aanboddeel van de Eiwitmonitor.

Tabel B5 Gekozen indicatoren, definitie, doel, berekening, afbakening en bron voor aanbod

Indicator	1. Product: verhouding per categorie	2. Product: variatie per productgroep	3. Prijs	4. Promotie
Definitie	Aantal plantaardige en dierlijke eiwitproducten in de geselecteerde categorieën in het online assortiment in verhouding ten opzichte van elkaar.	Aantal dierlijke en plantaardige eiwitproducten per productgroep in het online assortiment in verhouding ten opzichte van elkaar.	De prijs (minimum, maximum, en gemiddelde prijs per kilo) van dierlijke en plantaardige eiwitproducten per productgroep in het online assortiment.	Aantal promoties voor dierlijke en plantaardige eiwitproducten in de productgroep in de promotiefolders. Een promotie is één of meerdere artikelen welke een prijspromotie hebben (voorbeeld: 'Alle burgers 2e gratis'). Drie typen prijspromoties: 1. 'Van-voor'-prijskorting: de basisprijs is verlaagd is met een bedrag in euro's. Voorbeeld: van 4,50 euro voor 3,50 euro. 2. Procentuele prijskorting: de basisprijs is verlaagd met een bepaald percentage van de basisprijs. Voorbeeld: 50% korting. 3. Kwantumkorting en bundelkorting: a. Kwantumkorting: de totaalprijs is verlaagd bij afname een grotere hoeveelheid. Voorbeeld: 1+1 gratis. b. Bundelkorting: de totaalprijs is verlaagd bij afname van meerdere aanverwante artikelen. Voorbeeld: bij aankoop van een pak shoarma ontvangt u een gratis pitabroodje.
Doel	Inzicht in de balans tussen dierlijke en plantaardige eiwitproducten binnen categorieën.	Inzicht in hoeveel keuze en diversiteit voor de consument binnen productgroepen.	Inzicht in de meest betaalbare keuze binnen productgroepen.	Inzicht in de mate waarin plantaardige en dierlijke eiwitproducten worden gepromoot in supermarkten en in de soorten prijspromoties die worden toegepast.
Berekening	Het tellen van het aantal plantaardige en dierlijke eiwitproducten in de geselecteerde categorieën in het online assortiment.	Het tellen van het aantal verschillende plantaardige en dierlijke eiwitproducten in het online assortiment, specifiek binnen de geselecteerde productgroepen.	Per productgroep: Selecteren van de minimumprijs en maximumprijs per productgroep en berekenen van de gemiddelde prijs binnen elke productgroep. Totaal: Berekenen van het totale gemiddelde door het gemiddelde van de geselecteerde individuele artikelen binnen de productgroepen in het online assortiment te gebruiken, over alle productgroepen heen.	Het tellen van het aantal promoties voor plantaardige en dierlijke producten in de reclamefolders, gemeten over een periode van vier weken. Producten zonder prijspromotie (zoals assortiment uitgelicht) worden niet geteld. Promoties exclusief voor klantenkaartgebruikers worden niet meegeteld. Een promotie geldt wanneer een product zichtbaar is (plaatje) of genoemd (tekst) wordt. Gemengde promoties waarin zowel dierlijke als plantaardige artikelen voorkomen, bijvoorbeeld een aanbieding waarbij slechts één van meerdere aanverwante artikelen plantaardig is, worden voor de helft meegeteld als dierlijk, en voor de helft als plantaardig.
Afbakening	Productcategorie (AGF, Bakkerij, ...)	Productgroep (Melk, Kaasplakken, ...)	Productgroep (Melk, Kaasplakken, ...)	Productgroep (Melk, Kaasplakken, ...)
Bron	Online assortiment	Online assortiment	Online assortiment	Promotiefolders week 37 tot en met 40

Keuze supermarkten

Er is gekozen voor vier supermarktformules in Nederland gebruikmakend van de volgende criteria

- Ze hebben een online webshop.
- Ze hebben verschillende positioneringen.
- Ze hebben samen een substantieel marktaandeel.
- De gegevens over producten van de gekozen supermarktformules zijn beschikbaar online.
- De dataverzameling bij deze supermarkten is niet te complex en haalbaar binnen het budget.

Meetmethode

De meting is verricht door informatie over producten uit de webshops van supermarktformules te analyseren en de resultaten te aggregeren. Er worden geen gewichten toegepast voor de resultaten per supermarkt.

Kanttekeningen bij deze methode

Het is onbekend in hoeverre het aanbod in de bekeken supermarktformules representatief is voor het aanbod in heel Nederland. Voor onlinewebshops is het onbekend wat het bereik van de gekozen supermarktformules is, met andere woorden of consumenten in de praktijk in gelijke mate worden blootgesteld aan het aanbod van de gekozen supermarktformules. Het is aannemelijk dat dit afhankelijk is van een aantal factoren, zoals marketingbudget, bestaande klantrelaties met fysieke winkels etc. We hebben geen weging toegepast omdat de online webshops van de supermarktformules in principe voor iedereen met een internettoegang beschikbaar zijn.

Wijzigingen ten opzichte van de Eiwitmonitor 2024

In 2025 is de NEN-ISO-norm gepubliceerd. De daarin opgenomen definities zijn gecontroleerd en bleken in lijn te zijn met de definities die in eerdere jaren in de *Eiwitmonitor* zijn gebruikt. Er is daarom geen wijziging in de methode doorgevoerd.

Daarnaast zijn er enkele wijzigingen in de methodiek voor de verschillende indicatoren:

Productaandeel en prijs

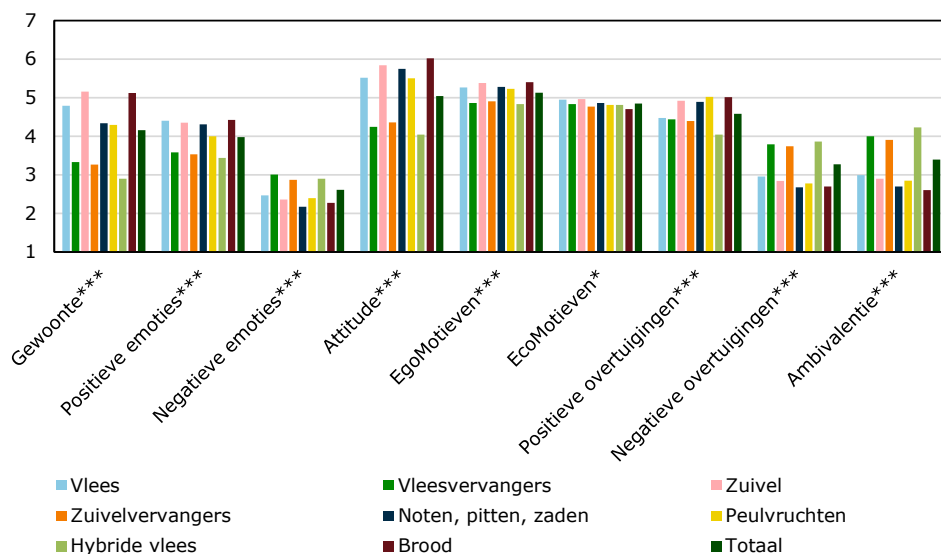
- Gezien het volledige assortiment wordt meegenomen, zijn er enkele categorieën veranderd.
 - Nieuwe categorie: Dranken
 - Nieuwe categorie: Maaltijden en maaltijdonderdelen
 - Hieronder valt de oude categorie Soepen
 - Nieuwe categorie: Diepvries maaltijden en maaltijdonderdelen
 - Categorie Broodbeleg en tapas zijn samengevoegd naar 'Broodbeleg en tapas'. Voorheen vielen Zuidvruchten onder tapas, deze zijn verplaatst naar de categorie AGF. Hieronder valt ook vleeswaren, wat voorheen onder de categorie Vlees, vis, vega(n) werd geschaard.
 - Categorie wereldkeuken is verwijderd. De bijbehorende producten zijn ondergebracht bij bestaande productcategorieën, namelijk:
 - Vlees, vis, vega(n): Pools vlees
 - Maaltijden en maaltijdonderdelen: satésaus, vissaus, etc.
 - Graanproducten: taco's, wraps, roti, etc.
 - Snack hartig: gebakken uitjes
- De indeling in dierlijke en plantaardige producten is gebaseerd op de ingrediëntenlijst zoals vermeld op de websites van de supermarkten, aangevuld met een handmatige controle. Omdat niet alle supermarkten voor alle producten ingrediëntenlijsten vermelden, is een handmatige beoordeling toegepast.
 - Producten waarin uitsluitend vermeld staat dat ze *sporen van* dierlijke ingrediënten bevatten, zijn als plantaardig geclassificeerd.
 - Producten met aanduidingen zoals 'aroma's (bevat melk)' of 'kiparoma' zijn als dierlijk geclassificeerd.
 - E-nummers die zowel van dierlijke als plantaardige oorsprong kunnen zijn, zijn als plantaardig geteld, bijvoorbeeld E160a caroten en E270 melkzuur.
- Gewicht eieren: in de *Eiwitmonitor 2023* en *2024* werd gerekend met een gemiddeld gewicht van 62 gram per ei. Er zijn vier categorieën volgens de EU. Vanaf 2024 wordt gerekend met de volgende gewichten:
 - S = small – gerekend met gemiddelde van 48 gram
 - M = medium – gerekend met gemiddelde van 58 gram

- L = large – gerekend met gemiddelde van 68 gram
- XL = extra large – gerekend met gemiddelde van 78 gram
- Gewicht onbekend – gerekend met 62 gram
- Indien het gewicht twee klassen is (bijvoorbeeld M/L) wordt gerekend met het lichtste gewicht (M).
- Prijs per kg: voor een klein aantal stukgoederen is een handmatige controle uitgevoerd.

Promotiefolders

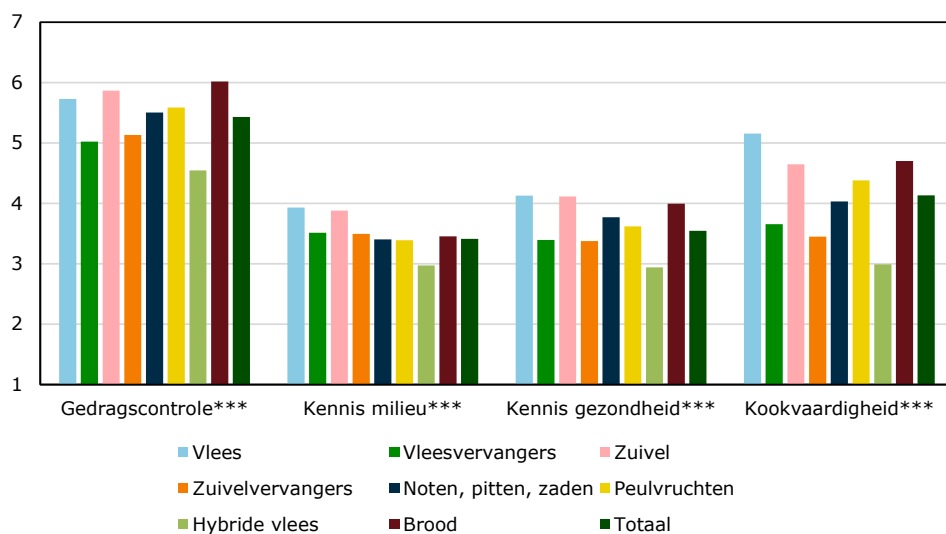
- De promotiesoorten kwantumkorting en bundelkorting zijn in de resultaten samengevoegd, aangezien bundelkortingen slechts zeer beperkt voorkwamen.

Bijlage D: Additionele figuren gedragsdeterminanten

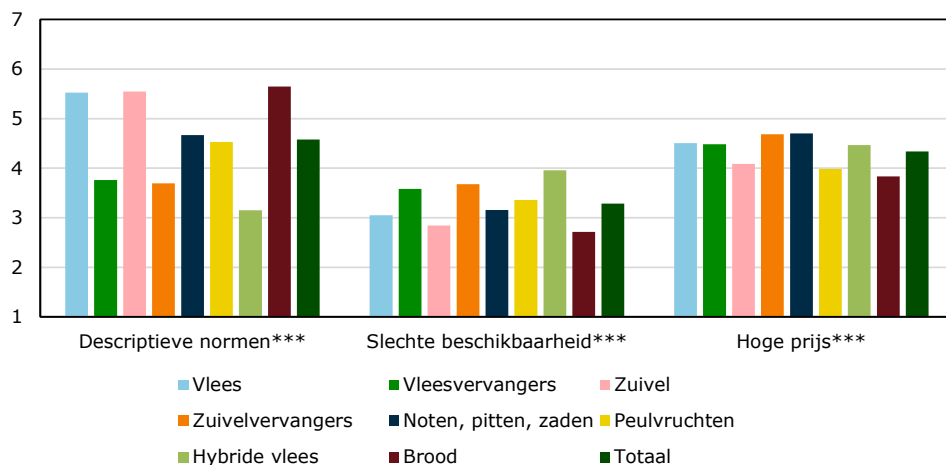
Figuur B2 Gedragsdeterminanten die zijn meegenomen om motivatie te meten per productgroep. (Er zijn verschillende antwoordschalen gebruikt; 1=negatief, helemaal mee oneens of helemaal niet belangrijk en 7=positief, helemaal mee eens of heel erg belangrijk).

*= significant verschil ($p < 0,05$); ***= significant verschil ($p < 0,001$).

Figuur B3 Gedragsdeterminanten die zijn meegenomen om kennis en vaardigheden te meten per productgroep. (Er zijn verschillende antwoordschalen gebruikt; 1=negatief, helemaal mee oneens of helemaal niet belangrijk en 7=positief, helemaal mee een of heel erg belangrijk).

*= significant verschil ($p < 0,05$); ***= significant verschil ($p < 0,001$).

Figuur B4 Gedragsdeterminanten die zijn meegenomen om omgevingsfactoren te meten per productgroep. (Er zijn verschillende antwoordschalen gebruikt; 1=negatief, helemaal mee oneens of helemaal niet belangrijk en 7=positief, helemaal mee een of heel erg belangrijk).
 *= significant verschil ($p < 0,05$); ***= significant verschil ($p < 0,001$).

Gedragsdeterminanten rondom motivatie (figuur B2): De zelfgerapporteerde gewoonten zijn het sterkst voor zuivel, brood en vlees, terwijl de consumptie van vlees- en zuivelvervangers en van hybride vlees het minst ingebed zijn in de huidige gewoonten. Een vergelijkbaar beeld is te zien bij de andere motivatie-gerelateerde gedragsdeterminanten. Brood, zuivel en vlees roepen ook de meeste positieve emoties, en de meest positieve attitude op. Vlees- en zuivelvervangers en hybride vlees roepen juist de minste positieve emoties en de meeste negatieve emoties op. Bij voedselkeuzemotieven zijn de verschillen tussen productcategorieën klein. Dit jaar zijn positieve en negatieve overtuigingen toegevoegd aan de vragenlijst. Daarvoor zien we een iets ander patroon. Positieve overtuigingen zijn het hoogst voor brood, peulvruchten, 'noten, pitten en zaden' en zuivel. Negatieve overtuigingen zijn juist het hoogst voor vlees- en zuivelvervangers en voor hybride vlees. Opvallend is dat vlees wat achterblijft qua positieve overtuigingen, maar ook niet hoog scoort op negatieve overtuigingen vergeleken met de andere categorieën. Ook ambivalentie is dit jaar toegevoegd, en scoort het hoogst voor hybride vlees, gevolgd door vlees- en zuivelvervangers. De andere categorieën zitten erg dicht bij elkaar, met brood als laagste score.

Dus vlees- en zuivelvervangers, en ook hybride vlees, hebben nog een lange weg te gaan als het om motivatie-gerelateerde gedragsdeterminanten gaat, terwijl dierlijke producten als vlees en zuivel het meest positief scoren. Ook brood valt duidelijk op met een hoge score, wat de prominente plek van brood in de eiwittransitie ondersteunt, gevolgd door gematigd positieve scores voor noten, pitten en zaden en peulvruchten als onderdeel van de plantaardige eiwitten.

Gedragsdeterminanten rondom kennis en vaardigheden (figuur B3): Voor zowel kennis over het milieu als kennis over gezondheid is te zien dat de verschillende categorieën neutraal scoren. Respondenten hebben dus het idee dat ze niet erg veel weten over de milieu- en gezondheidsimpact van hun eten. Alleen voor kennis over het milieu scoort brood wat lager en steken vooral vlees en zuivel erboven uit.

Ook voor kennis en vaardigheden zien we een vergelijkbaar beeld als de motivatie-gerelateerde determinanten. Brood, zuivel en vlees scoren het meest positief op de verschillende gedragsdeterminanten. Bij kookvaardigheden steekt vlees erbovenuit, en is dus de categorie waar mensen het best van weten hoe ze het moeten bereiden. Hybride vlees scoort het laagst op zowel gedragscontrole, als ervaren kennis, als kookvaardigheden, maar ook vlees- en zuivelvervangers scoren steeds aan de onderkant. Peulvruchten en 'noten, pitten en zaden' zitten daar tussenin.

Gedragdeterminanten rondom omgevingsfactoren (figuur B4): Descriptieve normen over wat belangrijke andere personen eten laten zien dat consumptie van dierlijke producten nog steeds de norm is. Ook brood laat een hoge norm zien, en kan gezien worden als onderdeel van de Nederlandse eetcultuur. Hybride vlees en vlees- en zuivelvervangers hebben de laagste norm, en men denkt dat anderen in de omgeving deze producten het minst vaak eten. Hetzelfde beeld is te zien bij verkrijgbaarheid, waarbij hybride vlees, vlees- en zuivelvervangers worden gezien als het minst verkrijgbaar in supermarkten. Brood, zuivel en vlees worden als het best beschikbaar ervaren. Wat betreft de ervaren prijs liggen de categorieën erg dicht bij elkaar en lijkt hoge prijs enigszins een barrière te vormen voor het kopen van 'noten, pitten en zaden', vlees- en zuivelvervangers, vlees en hybride vlees. Voor brood vormt prijs het minst een barrière.

Bijlage E: Referenties

- Bryant, C.J. (2022). Plant-based animal product alternatives are healthier and more environmentally sustainable than animal products. *Future Foods*, 6, 100174.
- Dagevos et al. (2025). Vleesconsumptie per hoofd van de bevolking in Nederland, 2005-2024: [Vleesconsumptie per hoofd van de bevolking in Nederland, 2005-2024](#)
- Gezondheidsraad (2023): <https://www.gezondheidsraad.nl/onderwerpen/voeding/alle-adviezen-over-voeding/gezonde-eiwittransitie>
- Gezondheidsraad (2025): [file](#)
- Lucassen, D.A., Brouwer-Brolsma, E.M., Boshuizen, H.C., Mars, M., de Vogel-Van den Bosch, J., and Feskens, E.J. (2023). Validation of the smartphone-based dietary assessment tool 'Traqq' for assessing actual dietary intake by repeated 2-h recalls in adults: comparison with 24-h recalls and urinary biomarkers. *The American Journal of Clinical Nutrition*, 117(6), 1278-1287.
- McCarthy, E.J. (1964). *Basic Marketing*. Homewood, IL: Richard D. Irwin
- Michie, S., Stralen, M.M. van, and West, R. (2011). The behaviour change wheel: a new method for characterising and designing behaviour change interventions. *Implementation science*, 6(1), 1-12.
- Monitor Duurzaam Leven (2025): [Monitor Duurzaam Leven](#)
- Nationale Eiwitstrategie: <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-6ea7577b-85a6-425a-9dad-b9b9cf695495/pdf>
- Onwezen, M.C. (2022). The application of systematic steps for interventions towards meat-reduced diets. *Trends in Food Science & Technology*, 119, 443- 451.
- Questionmark (2024). <https://www.thequestionmark.org/download/benchmark-protein-transition-report-nl-2024-v1.0.nl.pdf>
- RIVM (2021). Wat eet Nederland: <https://www.rivm.nl/voedselconsumptiepeiling>
- Schulze, M., Janssen, M., and Aschemann-Witzel, J. (2024). How to move the transition to sustainable food consumption towards a societal tipping point. *Technological Forecasting and Social Change*, 203, 123329.
- Staat van de landbouw, paragraaf 3.4 Eiwitbalans, Dagevos & Onwezen: <https://edepot.wur.nl/641747>
- Superlijst groen Europa (2025): [Superlist Environment Europe 2026 | Questionmark Foundation](#)
- Voedingscentrum, 7 stappen om duurzaam te eten: <https://www.voedingscentrum.nl/nl/duurzaam-eten.aspx>
- Rockström, J., Thilsted, S.H., Willett, W.C., Gordon, L.J., Herrero, M., Hicks, C.C., ... & DeClerck, F. (2025). The EAT–Lancet Commission on healthy, sustainable, and just food systems. *The Lancet*, 406(10512), 1625-1700.
- Wetenschappelijke Klimaat Raad (2023): [file:///C:/Users/onwez001/Downloads/WKR-rapport+001+Met+iedereen+de+transities+in%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/onwez001/Downloads/WKR-rapport+001+Met+iedereen+de+transities+in%20(1).pdf)

Wageningen Social & Economic Research
Postbus 88
6700 AB Wageningen
T (070) 335 81 75
wur.nl/social-and-economic-research